

5. Швачич Г. Г., Толстой В. В., Петречук Л. М., Іващенко Ю. С., Гуляєва О. А., Соболенко О. В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: Навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.

**Кузьма К. Б.**  
магістрантка групи мСП-17  
факультету педагогіки і психології  
ТНПУ імені В. Гнатюка

**Лещук Г. В., к. п. н.,** доцент кафедри  
соціальної роботи та менеджменту  
соціокультурної діяльності ТНПУ

## **ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА**

**Актуальність теми дослідження.** Насильство над дітьми спостерігається в різноманітних соціальних інститутах: сім'ях, садочках, школах, різних мікросередовищах, в яких можуть перебувати діти.

Сучасна соціальна педагогіка визначає насильство як соціально-психологічне явище, пов'язане із застосуванням фізичної сили чи психологічного впливу, що є протиправним волевиявленням особи чи групи людей над іншими.

**Метою статті** є висвітлення особливостей соціально-педагогічної роботи з профілактики насильства.

**Виклад основного матеріалу.** Соціально-педагогічну роботу в закладах освіти з профілактики насильства щодо дітей розглядають як вид соціально-педагогічної діяльності, що реалізується педагогічним колективом.

Соціально-педагогічна робота спрямована на попередження та своєчасне виявлення насильства, подолання та усунення факторів ризику насильства; систему заходів, спрямованих на надання

допомоги дитині, яка постраждала від насильницьких дій [5, с. 653-655].

Розрізняють первинну, вторинну та третинну профілактику. Оскільки дитина, проводить тривалий час в закладі, то постає питання здійснення наперед первинної профілактики в формі інформаційно-просвітницьких заходів: тренінгів, лекцій, конкурсів тощо для запобігання насильства щодо дітей [7, с. 45].

Мета первинної профілактики полягає у формуванні в дитини адаптивного, активного, високоідейного життєвого стилю, що забезпечує задоволення потреб, реалізацію прав і здійснення побажань [1, с. 628 - 630].

У вторинну профілактику насильства щодо дітей включають заходи, спрямовані на раннє виявлення ситуацій, які можуть спровокувати появи насильства щодо неповнолітніх; подолання, виявлення та усунення факторів, що сприяють скоєнню насильства конкретними особами.

Вторинна профілактика насильства передбачає зміну ставлення як до оточення так і до себе, формування відповідного досвіду поведінки у ситуаціях, що можуть призвести до насильства, при цьому профілактика неприпустимого поводження з дітьми можлива лише у поєднанні функцій покарання кривдників, соціальної підтримки родини та психологічної роботи з усіма учасниками насильницьких стосунків: агресорами та постраждалими.

Третинна профілактика має за мету реабілітацію, терапію та інтеграцію в суспільство дітей, які постраждали від насильства; включає засоби втручання після здійснення насильницьких дій, спрямовані на попередження повторення жорстокої поведінки агресора.

Загалом соціально-педагогічна профілактична робота з дітьми, які зазнали насильства може здійснюватися як на особистісному, сімейному так і соціальному рівнях [1; 2; 3, с. 150 - 152]

Під час здійснення профілактичної соціально-педагогічної роботи з дітьми, які зазнали насильства у закладах освіти необхідно

формувати культуру толерантності, гуманний світогляд, плекати лояльні стосунки як в сім'ї, так і в соціумі в цілому.

У контексті взаємодії сім'ї та загальноосвітніх навчальних закладів з питань розвитку особистості дитини, профілактична робота повинна бути спрямована на розв'язання завдань, які, базуються на особливостях профілактики негативних явищ [4, с. 639 - 641]:

- прогнозування ймовірних ускладнень в розвитку особистості та її стосунках з ровесниками і вчителями у зв'язку із порушеннями в структурі та функціонуванні сім'ї;

- визначення педагогічних, психологічних та соціально-психологічних умов за яких можна було б запобігти таким ускладненням;

- проведення спеціальних заходів, які б сприяли реалізації завдань соціально-педагогічної профілактики: проведення опитувань, психологічних консультацій, тренінгів. У процесі здійснення соціально-профілактичної роботи з дітьми можуть використовуватися різні форми: ігри, міні-лекції, бесіди, перегляд відеофільмів, вікторини, розповіді, вебінари, квести, стріми.

В умовах становлення нової української школи стоїть завдання забезпечити умови для самоактуалізації, самовизначення та самореалізації особистості учня у навчально-виховній діяльності. Умовою успішного виконання вищезазначеного виступають гармонійні, сприятливі відносини учня з однолітками [6, с. 709 - 712], при цьому зміст роботи соціального педагога з попередження жорстокого поведіння серед школярів у дитячих колективах повинен бути спрямований на:

- просвіту дітей: інформування про права дітей і дорослих, педагогів, медиків тощо; пояснення сутності жорстокої поведінки та насильства; як оберігтися від насильницьких дій;

- практичне формування відповідних навичок: вміння протистояти насильству й жорсткому поведінню: навички толерантного поведіння толерантності в сім'ї, мікросередовищі, навчальному закладі;

- спрямування дітей на самодопомогу в ситуаціях жорстокого поводження через надання інформаційних послуг про організації та установи, які здатні вирішити такі проблеми; оптимізація позакласної виховної роботи розвиток волонтерського руху [2, с. 81].

**Висновок.** Підсумуємо, що особливостями соціально-педагогічної роботи з профілактики насильства є: прогнозування ймовірних ускладнень в розвитку особистості та її стосунках з ровесниками і вчителями, визначення педагогічних, психологічних та соціально-психологічних умов загальноосвітніх закладів, проведення спеціальних заходів, які б сприяли реалізації умов успішної життєдіяльності кожної особистості.

Зауважимо, що соціально-педагогічна робота з профілактики насильства – це різновид соціально-педагогічної діяльності, що здійснюється рядом уповноважених структур, і спрямований на попередження, подолання, та усунення чинників ризику виникнення насильства.

#### *Список використаних джерел :*

1. Веретенко І. Соціально-педагогічна робота з профілактики насильства щодо дітей. Дитинство без насилля : суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей. 2014. 802 с.
2. Войтова Л. В. Соціально-педагогічна робота щодо профілактики насильства над дітьми в сім'ї. *Соціальна педагогіка : теорія та практика*. 2013. № 1. 94 с.
3. Гайдамашко А. І. Агресія і насильство : змістовий і соціально-педагогічний контекст. Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції. 2008. 802 с.
4. Голованова Т. Теоретичні дослідження підготовленості майбутнього соціального педагога до попередження насильства щодо дитини в сім'ї. Дитинство без насилля : суспільство, школа, сім'я на захисті прав дітей. 2014. 802 с.

5. Заредінова Е. Профілактика насильства серед підлітків як соціально-педагогічна проблема. Дитинство без насилля : суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей. 2014. 802 с.

6. Петрович В. Організація соціально-педагогічної роботи щодо попередження й подолання насильства у сім'ях учнів. Дитинство без насилля : суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей. 2014. 802 с.

7. Юрків Я. І. Діяльність соціального педагога з попередження насильства в сім'ї. *Соціальна педагогіка : теорія та практика*. 2013. № 3. 110 с.

**Ластовицька М. М.**

магістрантка групи змСП-21  
факультету педагогіки і психології  
ТНПУ імені В. Гнатюка

**Олексюк Н. С .д.п.н.,** професор кафедри  
соціальної роботи та менеджменту  
соціокультурної діяльності ТНПУ

## **ДІТИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ЯК ОБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ**

**Актуальність теми дослідження.** В умовах війни, що триває в Україні сьомий рік поспіль, одним із найважливіших завдань соціально-педагогічної роботи є надання допомоги учасникам бойових дій та членам їх сімей, в тому числі – дітям. Адже участь військовослужбовців у бойових діях, її наслідки (психологічні, фізичні) та постійне емоційне напруження призводять до перетворення цієї категорії населення у одну із соціально най вразливіших [1]. Надзвичайну увагу варто приділяти саме дітям також з огляду на обмеженість їх життєвого досвіду, вразливість та незрілість дитячої психіки. Для дитини непросто зрозуміти, що сталося в родині, місті, країні, що часом призводить до переживання безпорадності, тривоги,